

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Біржова діяльність
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми «**Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**»

за спеціальністю **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

на **1 (бакалаврському)** рівні вищої освіти

Розробник: _____ Башлай С. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри
(підпис)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва	протокол від «_____» _____ 202__ р. № _____
	Завідувач кафедри _____ Терещенко С. І. (підпис)

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ Терещенко С. І.
(підпис)

Декан факультету, де реалізується освітня програма _____ Строченко Н. І.
(підпис)

Рецензія на робочу програму (додається) надана: Ковбаса О. М.

Пізняк Т. І.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації _____ (_____
(підпис) (ПБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: «_____» _____ 202__ р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри економіки та підприємництва	Завідувач кафедри економіки та підприємництва	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Біржова діяльність			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»			
5.	Рівень НРК	6-й			
6.	Семестр та тривалість вивчення	6 семестр / 9 семестр			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	4			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) – 60 / 16		Самостійна робота	
		Лекційні	Практичні / семінарські	Лабораторні	60 / 104
		30 / 8	30 / 8	-	
9.	Мова навчання	Українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Доцент кафедри економіки та підприємництва, кандидат економічних наук (PhD) Башлай Сергій Вікторович			
11.1	Контактна інформація	serhii.bashlai@snaeu.edu.ua; ауд. 403a-e.			
11.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент, зміст якого формується із економіко-організаційних аспектів біржової торгівлі, на основі об'єктивних законів розвитку суспільства, вивчає закономірності раціональної побудови, організації та економічно ефективного здійснення операцій на різних типах бірж. Академічний курс висвітлює сутність біржової діяльності, принципи організаційної діяльності сучасних бірж, механізм здійснення операцій на біржовому ринку, комплекс операцій виробничо-торгового та фінансового змісту, що здійснюються на спотовому, форвардному та ф'ючерсному ринках, брокерську діяльність, концепцію та практики хеджування, аналіз та прогнозування біржової кон'юнктури			
12.	Мета освітнього компонента	Формування знань та вмінь студентів щодо механізму організації та технологій здійснення діяльності на різних видах вітчизняних та міжнародних бірж.			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні мікроекономіки, маркетингу, цін і ціноутворення. 2. Освітній компонент є основою для обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків, аналізу господарської діяльності та ін.			
14.	Політика академічної доброчесності	Дотримання засад політики академічної доброчесності реалізується на засадах положень «Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ» Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується. Плагіат – завдання не зараховується.			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snaeu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4335			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення біржового ринку студент очікувано буде здатен...	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК								Як оцінюється ДРН
	ПРН 1	ПРН 5	ПРН 11	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 17	
ДРН 1. Застосовувати здатність до абстрактного мислення	+		+						Тести множинного вибору
ДРН 2. Застосовувати інформаційні та комунікаційних технології		+							Тести множинного вибору
ДРН 3. Вміти отримати та професійно аналізувати інформацію із різних джерел її походження		+		+					Тести множинного вибору та виконання розрахункових завдань
ДРН 4. Аналізувати стан рівноваги споживача; моделювати часткову рівновагу, залежно від змін попиту і пропозиції, ціну ринкової рівноваги та показники еластичності; оцінювати необхідність та наслідки державного втручання в роботу ринків.						+		+	Тести множинного вибору та виконання ситуаційних завдань
ДРН 5. Розумітися на математичному моделюванні та застосовувати нескладні економічні моделі для прийняття				+			+		Тести множинного вибору та виконання розрахункових

ефективних управлінських рішень									завдань
ДРН 6. Знати як організувати збут сільськогосподарської продукції через товарні біржі; розумітися на біржовій інформації та вміти підготувати пакети документів необхідних для участі у біржових торгах					+			+	Тести множинного вибору та виконання ситуаційних завдань

ПРН 1 – Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 5 – Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 11 – Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці

ПРН 12 – Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 13 – Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 14 – Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 15 – Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

ПРН 17 – Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу						Рекомендована література
	Аудиторна робота				Самостійна робота		
	Лк		П.з / семін. з				
<p>Тема 1. <i>Теоретичні засади біржової діяльності</i></p> <p>1. Основні теоретичні положення дисципліни та її завдання.</p> <p>2. Біржова діяльність та становлення біржової торгівлі.</p> <p>3. Сучасний стан та основні тенденції розвитку біржової діяльності</p>	2	-	2	-	5	8	<p>Основна: 1-3, 5-6, 9-12</p> <p>Додаткова: 14-17, 19</p>
<p>Тема 2. <i>Роль і місце біржової торгівлі у формуванні аграрного ринку</i></p> <p>1. Формування ринку сільськогосподарської продукції, як умова діяльності аграрних бірж.</p> <p>2. Переваги реалізації аграрної продукції та продовольства через товарні біржі.</p>	2	-	2	-	5	9	<p>Основна: 1-5, 9-11</p> <p>Додаткова: 14-17, 19</p>
<p>Тема 3. <i>Регулювання біржової діяльності.</i></p> <p>1. Загальні засади регулювання біржової діяльності.</p> <p>2. Особливості регулювання діяльності товарних бірж в Україні.</p> <p>3. Державне регулювання біржової діяльності в країнах з ринковою економікою.</p>	2	2	2	-	5	8	<p>Основна: 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9-12</p> <p>Додаткова: 14-17, 19, 21-24</p>

<p>Тема 4. <i>Біржа як елемент інфраструктури ринку</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення біржі та аспекти її діяльності. 2. Функції бірж. 3. Класифікація бірж. 4. Організаційна структура біржі та функції її підрозділів. 	2	-	2	-	5	10	<p>Основна: 2-3, 5-6, 8, 9</p> <p>Додаткова: 14-16, 22-24</p>
<p>Тема 5. <i>Біржові товари та біржові угоди</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, характеристика та класифікація біржових товарів. 2. Речові біржові товари. 3. Біржові інструменти. 4. Біржові угоди та їх види 	4	2	4	-	5	8	<p>Основна: 1-8, 10, 12</p> <p>Додаткова: 14-15, 18, 21, 23</p>
<p>Тема 6. <i>Технології біржової торгівлі.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційні засади біржових торгів. 2. Торгівля на ф'ючерсних біржах. 3. Технологія Інтернет-трейдингу на біржовому ринку 	2	-	2	-	5	9	<p>Основна: 3-6, 8, 10-13</p> <p>Додаткова: 14-15, 18, 19, 21-24</p>
<p>Тема 7. <i>Ціноутворення на біржових ринках</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та особливості біржового ціноутворення. 2. Сутність котирування. 3. Принципи котирування цін на біржові товари. 4. Види біржовий цінових стратегій 	4	-	4	2	5	8	<p>Основна: 1, 3-8, 10, 12</p> <p>Додаткова: 14-15, 20, 23, 24</p>
<p>Тема 8. <i>Організація брокерської діяльності</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Брокерська контора, її роль і місце в біржовій торгівлі. 2. Брокерське обслуговування за договором. 3. Брокерське обслуговування за дорученням. 	2	-	2	-	5	10	<p>Основна: 3-6, 10-13</p> <p>Додаткова: 15, 18, 19, 21</p>
<p>Тема 9. <i>Основи ф'ючерсної торгівля</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Походження та сутність ф'ючерсної торгівлі. 2. Технології ф'ючерсної торгівлі. 3. Роль спекулянтів на ф'ючерсному ринку. 	2	-	2	2	5	8	<p>Основна: 1-6, 10, 12-13</p> <p>Додаткова: 14-16, 19, 23-24</p>

Тема 10. <i>Хеджування в біржовій діяльності</i> 1. Поняття та сутність хеджу в біржовій торгівлі. 2. Хеджування на біржовому товарному ринку. 3. Базисний ризик. 4. Стратегії хеджування.	2	-	2	-	5	9	Основна: 1-8, 10, 12-13 Додаткова: 14-14, 19, 23-24
Тема 11. <i>Біржова діяльність на фондовому ринку</i> 1. Фондовий ринок, його учасники та принципи функціонування. 2. Фондова біржа та біржові операції. 3. Процедура лістингу та біржові фондові індекси.	4	2	4	2	5	8	Основна: 1, 3, 5-6, 10-12 Додаткова: 15, 17-18, 22-24
Тема 12. <i>Особливості функціонування валютного ринку</i> 1. Валютний ринок. 2. Валютні біржі та діяльність на валютному ринку. 3. Види і порядок укладання угод на валютній біржі.	2	2	2	2	5	9	Основна: 1, 3, 5-6, 10-12 Додаткова: 15, 17, 20, 23-24
Всього	30	8	30	8	60	104	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання	Кіль-ть годин	Методи навчання	Кіль-ть годин
ДРН 1. Застосовувати здатність до абстрактного мислення	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	10	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе	10
ДРН 2. Застосовувати інформаційні та комунікаційних технології	Лекція, практичне заняття, дебати	10	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе	10
ДРН 3. Вміти отримати та професійно аналізувати інформацію із різних джерел її походження	Лекція, практичне заняття, дискусія	10	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	10

ДРН 4. Аналізувати стан рівноваги споживача; моделювати часткову рівновагу, залежно від змін попиту і пропозиції, ціну ринкової рівноваги та показники еластичності; оцінювати необхідність та наслідки державного втручання в роботу ринків.	Лекція, практичне заняття, дискусія	10	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	10
ДРН 5. Розумітися на математичному моделюванні та застосовувати нескладні економічні моделі для прийняття ефективних управлінських рішень	Лекція, практичне заняття, дискусія	10	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	10
ДРН 6. Знати, як організовувати збут сільськогосподарської продукції через товарні біржі; розумітися на біржовій інформації та вміти підготувати пакети документів необхідних для участі у біржових торгах	Лекція, практичне заняття, дискусія	10	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	10

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Есе	5 балів / 5 %	Протягом семестру
2.	РЗ 1 (розрахункове завдання)	15 балів / 15 %	До 7 тижня
3.	РЗ 2 (розрахункове завдання)	15 балів / 15 %	До 14 тижня
4.	Тестування	15 балів / 15 %	Протягом семестру
5.	Екзамен	30 балів / 30 %	За графіком сесії

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	<1 балу	1-2 бали	3-4 бали	5 балів
Есе	Завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні чи недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги до завдання, але відсутні власні висновки	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, наведені власні висновки та пропозиції
РЗ	<7 балів	7-9 балів	10-13 балів	14-15 балів
	Завдання не виконано	Хід виконання вірний, але	Завдання виконано, але	Завдання повністю

	<i>(методика та відповіді неправильні)</i>	<i>наявні суттєві помилки, відповіді, в основному неправильні</i>	<i>існують несуттєві помилки</i>	<i>виконано. Помилки відсутні</i>
Тестування	<i><8 балів</i>	<i>8-10 балів</i>	<i>11-13 балів</i>	<i>14-15 балів</i>
	<i>Правильних відповідей на тестові завдання менше половини</i>	<i>Правильних відповідей на тестові завдання 50-70 відсотків</i>	<i>Правильних відповідей на тестові завдання 71-90 відсотків</i>	<i>Правильних відповідей на тестові завдання більше 90 %</i>
Екзамен	<i><15 балів</i>	<i>15-20 балів</i>	<i>21-25 балів</i>	<i>26-30 балів</i>

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
2	Самооцінка знань в програмі Mentimeter	По закінченню кожної теми
3	Виконання завдань за допомогою додатку Microsoft Excel	Під час виконання практичних завдань
4	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 1 тижня після виконання
5	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо есе	Під час виконання завдання

5.3. Шкала оцінювання (підсумкова) – загальноприйнята для Університету:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
82-89	добре
75-81	
69-74	
60-68	задовільно
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники:

1. Біржова справа: підруч. / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. О. М. Сохацької. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 655 с.
2. Одарченко А. М., Сподар К. В., Лісніченко О. О. Біржова діяльність: опорний конспект лекцій. Харків : ХДУХТ, 2017. 95 с.
3. Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність : навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2016. 540 с.
4. Підгорний А. З., Самоєнкова О. В. Методологія статистичного дослідження біржової діяльності: навчальний посібник. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 170 с.
5. Солодкий М. О. Біржовий товарний ринок: навч. посіб. Київ. ЦП «Компринт». 2015. 482 с.

6.1.2 Методичне забезпечення:

6. Біржова діяльність : навчально-методичний посібник / уклад.: С. В. Башлай, О. М. Ковбаса. Суми : СНАУ, 2021. 144 с.
7. Біржова діяльність на аграрному ринку : методичні рекомендації до практичних, семінарських занять для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання / укладач : О. М. Маслак. 2018. – 38 с.
8. Конспект лекцій з дисципліни «Біржова діяльність на аграрному ринку» для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання / укладач : О. М. Маслак. 2018. – 58 с.

6.1.3 Інші джерела:

9. Белявцев М. І., Шестопалова Л. В. Інфраструктура товарного ринку. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 416 с.
10. Биржевое дело : учебник для бакалавров / под ред. Л. А. Чалдаевой. М. : Издательство Юрайт, 2016. 372 с.
11. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
12. Солодкий М. О., Резнік Н. П., Яворська В. О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник. Київ: ЦП Компринт, 2017. 450 с.
13. Солодкий М. О., Яворська В. О. Хеджування ф'ючерсами і опціонами: навч. посіб. Київ. ЦП «Компринт». 2018. 398 с.

6.2 Додаткові джерела:

14. Аграрна біржа : Електронні торги та аукціони. URL : <https://agrex.gov.ua>.
15. Асоціація «Біржові та електронні майданчики». URL : <https://aeaer.com.ua>.
16. Бойченко Е. Г. Організація біржової діяльності в країнах ЄС та Великої Британії: порівняльно-правовий підхід. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 1(17). С. 3-16.
17. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://rada.gov.ua>.
18. Краснова М. Є. Сучасний стан світового ринку деривативів. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. С. 17-24.
19. Місце та роль товарних бірж як основних посередників в бізнесі. Суть брокерської діяльності на товарних біржах. 2016. URL : <http://agroua.net/economics/documents/category-143/doc-295>.
20. Новиков А. Практичне застосування біржових котирувань для цілей трансфертного ціноутворення. 2016. URL : <https://news.dtki.ua/taxation/profits-tax/41673>.
21. Про товарну біржу : закон України від 10.12.1991 № 1956-XII URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
22. Про цінні папери та фондовий ринок : закон України» від 23.02.2006 № 3480-IV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
23. Українська біржа. URL : <http://www.ux.ua>.
24. Урядовий портал. Єдиний портал веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.